

Gözlemler :

TANRI GÖNENDİRE

ALİ RIZA ÖNDER

İslümanlığı kabul edeli en az bin yıl olduğu halde Türk halkının bırakmadığı ve unutmadığı bir kelime vardır : Tanrı.. Dinimizle birlikte dilimize yerleşen Arapça "Allah" sözü nasıl bir kavramı anlatıyorsa halkımızın ağızındaki Türkçe "Tanrı" sözü de aynı kavramı taşımaktadır. Tanrı=Allah. Bunda aslâ şüphemiz yoktur.

Hiç unutmam: Doğu Anadolu'nun küçük bir kasabasında Asliye Ceza duruşmasında idim. Mektep medrese görmemiş, dokuz çocuk babası, ellibeşlik bir kişi önemli bir suçtan ötürü adaletin karşısına getirilmişti. Biz, savcı sandalyasından bu yurttaşın suçunu açıklamağa çalışıyorduk. Sanık birden bire fırladı, iki elini kaldırıp avuçlarını göğe açarak :

— Suçum varsa cezam verilsin, suçsuz isem beni suçlu yapanların kaydını Tanrı görsün.. Ona dayanıyorum, Ona güveniyorum.. Ulu Tanrım, hakkımı sen hak et.

Diye bağırıyordu.

Tanrı sözünün bu kadar içten söylendiğine, Allahın, âdil Allahın, Hâkim Allahın, Hak Taalânın tam karşılığı olarak kullanıla geldiğine bundan daha açık bir örnek aramağa bilmem lüzum var mıdır ?

Evet, Tanrı, Allah demektir. Çok ilâhlî dinlere inandığımız çağlarda ilâh anlamına kullanmış olsak bile bugün bu kelime, tek mâbudu (Allahı) ifade etmektedir. Kelimeler, yüzyıllar boyunca şekil değiştirdikleri gibi anlam bakımından da değişirler. Bu gerçek, herkesçe bilinirken "Tanrı"nın islâmiyetten önceki anlamına sapanıp kalmak, ne dereceye kadar doğru görülebilir ?

Yüksek tahsil görmüş bir arkadaşım bir sabah erkenden uyanmış ve penceresini arahyarak köşebaşından gelen ve karanlıkları perde perde delen pek dokunaklı bir müezzin sesi işitmiş. Okunan ezanı huşû ile dinlemeğe başlamış : Allahüekber, Allahüekber... Fakat bu Tanrısal çağrının sonlarına doğru, öteki dört vakitte işitmediği bir ibare ile karşılaşmış: "Esselâtü hayrün mine'n-nevî".

Bunun ne demek olduğunu benden soruyordu. "Namaz uykudan hayırlıdır" demek olduğunu anlattım. Bu konuşma sonunda arkadaşım çok üzgün ve çok kızgın görünüyordu. Kendisinin bunu bilmediğine üzülmüştü. Türk yurdunda Türk halkına okunan ezanın Türkçe okunmadığına kızmıştı.

Bin küsur yıllık "Allahü ekber" yerine "Tanrı uludur" diye başlayan Türkçe ezanın, on sekiz yıllık kısa bir ömürden sonra bırakıldığını görmekte elem duyduğunu anlatmak istiyordu.

S E N İ K İ S K A N M A M K A D A R

*Yalnız seni düşünüyorum,
Yalnız seni görüyor gözlerim
Duyduğum yalnız senin sesindir.
Ne güneş, ne yıldızlar, ne de ay
Senin erkek gözlerin kadar
Benim değildir.*

*Ne tarlaları kaplayan çiçekler,
Dağlardan mis gibi esen rüzgâr
Ne sonbahar, ne ilk bahar, ne de yaz,
Senin bendeki yerini dolduramaz.*

*Ne ölüm için dökülen gözyaşı,
Ne dünyanın bütün aşkları,
Hiçbir şey daha güzel değildir
Seni insanlardan kıskanmam kadar,
Seni başkalarından,
Seni herşeyden kıskanmam kadar...*

BİRSEN DEMİRBAŞ

Ürgüp'te bulunduğum şu bir yıllık süre içinde Tanrı sözünün halk arasında, şimdiki kadar raslamadığım yepyeni bir kılıhta kullanılmakta olduğunu gördüm : Tanrı gönendire.

Bu deyim ilk olarak kasabadaki bir evin yazıtında okuduğum vakit önce durakladım ve birçok yerlerde "mâşallah" kelimesi ile ifade edilmeye çalışılan düşünce ve duyguyu taşıdığım ilk bakışta kavriyamadım. Bina, birkaç yıl önce yapılmıştı. Üzerindeki yazıt ta yeni harflerle yazılıp kazılmıştı. Bir an için, öztürkçe meraklısı bir gencin özentisi eseri olabileceğine takıldım. Fakat araştırmalarımı ilerlettikçe gördüm ve öğrendimki yapılan binaların tarihleri ile birlikte duvarlara, kapı ve pencere üzerlerine yazılan bu tip yazı, Ürgüpte eski ve yaygın bir geleneğe dayanıyordu. Aynı yazıtları, Ürgübün Salur ve Ağcaşar köylerindeki yapılar üzerinde de okuduğum gibi bu geleneğin İncesu ilçesine bağlı Karahüyük köyünde de aynı şekil ve tazelikle yaşamakta olduğunu yakından gördüm. Nihayet, Ürgüp merkezinde 1935 yılında Kolsuz Mehmet tarafından yaptırılan evin alınma da aynı yazgı kondurulmuştu : Tanrı gönendire..

Arapçanın "Allah"ını benimsiyen ve diline kabul eden Türk halkına bunun eşanlamı olarak "Tanrı" sözünü de kullanmasını çok görmeğe kimin hakkı vardır ? Türklük şuuru uyanmış ve her şeyi anlar bir seviyeye erişmiştir. Onu aldatmak, onu oyalamak, içi yabancı sözlerle dolu bir Türkçeyi, daha sade, daha temiz bir Türkçeye yeğ tutmak yolunda direşenler varsa onların bu durumları karşısında kendileri için söyleyeceğimiz tek söz ve ulaştıracağımız tek dilek şudur : Tanrı gönendire.